

KECSKÉS ANDRÁS: A TÁJKÉP GENEZISE – A FESTŐI ESZKÖZÖK VIZSGÁLATA A MODERN MAGYAR FESTÉSZETBEN

Témavezető: Zwickl András PhD
Moholy-Nagy Művészeti Egyetem
2016

KIVONAT

A dolgozat alapvető célkitűzése a tájbrázolás gyakorlati és elméleti problémáinak festői szemléletű vizsgálata, amely az alkotói folyamat strukturális jellemzőire irányul. Az értekezés fókuszában azon modern magyar festők munkái állnak, akiknek az életművén belül jelentős hangsúllyal vesz részt a táj mint motívum. Ennél fogva a tájkép műfaja a dolgozat olyan keretét adja, amely annak definíciója és rövid történeti áttekintése után példákon keresztül mutatja be a festői formálás azon eszközeit és azok kifejezésben betöltött szerepeit, melyek a leíró jellegű zsánerfestészetben túlmutató, az alkotói szándéktól függő, fogalmi szinten nem kifejezhető többletjelentést hordozhatnak.

A festői ábrázolás olyan komplex folyamat, mely a képi gondolaton és a művészi értelemben kiművelt látáson túl, az anyag – hagyományos értelemben véve a festék – adekvát megmunkálásán alapul.

A dolgozat feltárja a festés folyamatában kiemelkedően fontos ecsetkezelés, a festői gesztus problémakörét, amely szoros összefüggésben áll a táj, és annak elemeinek plasztikus és dekoratív formálás módjaival. Alkotói és elemző szintű befogadói szempontból a „hogyan” kérdésre a képelméletek és a gyakorlat kapcsolódási

pontjainak elemzése adhat válaszokat, melynek alapja az ikonikus képszemlélet. A dolgozatban ez a módszer a festményt a képi elbeszélés mellett, a színek és foltok egy adott festői koncepció mentén elrendezett halmazaként kezeli, amelyben az ábrázolat absztrakt alapegységek – színes ecsetnyomok – hozzák létre. Ezeknek az önálló jelentéssel is bíró egységeknek a festői alkalmazási módjai szerves részeivé válnak az ábrázoláson túli, elvont jelentésnek. Az értekezés a modern tájbrázolás színhasználatát és annak kifejezésben és a térformálásban betöltött szerepét is tárgyalja.

A kutatás az irodalomjegyzékben felsorolt források segítségével bemutatja, hogy az egyéni alkotói módszerek és szemléletek látott és tanult előképekből épülnek fel saját rendszerré. Ennél fogva a dolgozat szükségszerűen vizsgálja a mintaadó modern francia mesterek műveit is. A dolgozat egyik legfontosabb eredménye – az oktatásban is hasznosíthatóan –, hogy a képek értelmezését kibővíti a festmény „keletkezésének” strukturális folyamatainak elemzésével, melyek a kifejezés nélkülözhetetlen részeivé válnak.

TÉZISEK

1.

A tájbrázolás gyakorlati problémája mindig a látvány elemeinek a festői leképezése, melyekre a különböző korok különböző sémákat alkalmaztak. Ezek a sémák mintaképekként elsajátíthatók. Egy tájkép megfestésének folyamata jelentős mértékben függ a tárgykörhöz tartozó, megtanult festészeti eszközök mennyiségétől és minőségétől, valamint az adott kor látáskonvencióitól.

2.

A tájképek vizsgálata során bevezethető egy olyan értelmezési módszer, mely a festői eszközök alkalmazásában és a képi szemléletességben nyer kifejezést. Ennek alapja az ikonikus képszemlélet, a képalkotási folyamatokat elemző, és az érzékelést a fogalmi megközelítés elé helyező metodikája.

3.

A festői eszközök lebonthatók alapelemekre, melyekből új rendszer rakható össze. Ez a tanítás és tanulás, továbbá az egyéni látásmód kialakításának lehetőségét biztosítja a táj elemeinek ábrázolásában. A tájkép, a táj elemeinek olyan új egészként való ábrázolása, mely kifejezésbeli többlettel gazdagítja a természet egy darabját.

4.

Az impresszionizmus megjelenésével lehetővé vált a festmény felületének „képszövetként” való megmunkálása, mely a motívumok festésmódjának egyneműségét jelenti. Az ecsetkezelés, a festői gesztus szerepe hangsúlyossá válik és az egyéni anyagkezelési megoldások lépnek előtérbe.

5.

A festés gyakorlati processzusában a festői gesztus szerepe az egyik legjelentősebb faktor a képfelület kialakításában, de emellett a kifejezés mélyebb rétegeiben is szereppel bír. A kompozíció összetartó eleme. A festői gesztust a tudás – a festészettel kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismeretek összessége – és az ösztönösség kettőse irányítja. A gesztus változó az adott kor és a festő saját korának tekintetében, így a stílusok és a festői gesztusok változásai egymásra kölcsönösen hatnak. Egy gesztus egy másik rendszerben elveszti kifejezésbeli értékeit.

6.

A plasztikus és dekoratív ábrázolásmód az elvont festői alapegységek által egymásba átjárható és egymásból származtatható eljárások a festés folyamatában. A modern magyar festők az erős plasztikai hagyományok (fény-árnyék hangsúlyos, hagyományos perspektívára épülő képépítés) és a síkszerű, dekoratív ábrázolás közt átjáró életműveket hoztak létre.